

Ungdomsråd – politisk deltakelse eller politisk fravær?

Medlemmer av ungdomsrådet har plikt til å delta i rådets møter hvis de ikke har gyldig forfall (Kommuneloven § 8–1 første ledd). Samtidig har elever i ungdomsskolen møteplikt til alle skoletimer (Opplæringsloven).

Bakgrunn

Stortinget vedtok ny lov om kommuner og fylkeskommuner i 2018. I kommunelovens § 5–12 er det fastsatt *at kommuner og fylkeskommuner skal opprette eldreråd, råd for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom.*

Ungdomsråd representerer barn og unges interesser uavhengig av partipolitikk og organisasjonstilhørighet. Ungdomsråd er et organ for å fremme saker overfor politikerne og beslutningstakere, og et lokalt hørings- og innflytelsesorgan. Medlemmer av ungdomsrådet har plikt til å delta i rådets møter hvis de ikke har gyldig forfall (kommuneloven § 8–1 første ledd). Samtidig har elever i ungdomsskolen møteplikt til alle skoletimer. Dette betyr at foreldre må søke om permisjon hvis eleven skal være borte fra skolen av andre grunner enn sykdom. Reglene om fravær i grunnskolen står i forskrift til opplæringsloven, men kommunen og skolen kan ha regler for hvordan permisjonssøknader skal behandles.

([https://bufdir.no/Familie/Tilbud til barn og unge/Veileder for ungdomsråd/Spesielt for medlemmene av radet/Radsmedlemmenes rettigheter2/](https://bufdir.no/Familie/Tilbud%20til%20barn%20og%20unge/Veileder%20for%20ungdomsråd/Spesielt%20for%20medlemmene%20av%20radet/Radsmedlemmenes%20rettigheter2/))

Kommunene i Nord-Troms har hatt ungdomsråd i 20 år og er gode på ungdomsmedvirkning. I tillegg til velfungerende kommunale ungdomsråd, har vi et godt etablert regionalt ungdomsråd (RUST) som eies og organiseres av Nord-Troms regionråd. Vi har også et fagråd for de med administrativt ansvar for kommunale ungdomsråd. For å sikre politiske medvirkning og innflytelse har ordførerne et spesielt ansvar for ungdomsrådene, samt at hvert Formannskap har utpekt en politisk rådgiver skal involvere og støtte ungdomsrådet i det politiske arbeidet. Saken om «politisk fravær» er tatt opp i fellesmøter med Nord-Troms regionråd i 2018. Det ble da sendt uttalelse til Ungdommens fylkesråd i Troms, Troms fylkesting, Nordkjosbotn videregående skole, Nord-Troms videregående skole, Kunnskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS Nord-Norge, Stortingets utdannings- og forskningskomite, Tromsbenken, Distriktssenteret, Fylkesmannen i Troms og Finnmark. Temaet er også fremmet i høring til nye læreplaner – Fagfornyelsen. Saken ble drøftet i fellesmøte med regionrådet i november 2019 der det ble besluttet å fremme saken for administrativ og politisk ledelse for oppvekstsektoren i kommunene for å jobbe frem en løsning tilknyttet lokale læreplaner, som samtidig utvikler og befester Nord-Troms sin plass som «best i klassen» innen ungdomsmedvirkning.

RUST – Regional ungdomssatsing i Nord-Troms ønsker at ungdom være deltakere i samfunnsutvikling og involveres der beslutninger tas. Vi skal gå fra «saker som angår dem» til en reell stemme fordi alle saker angår ungdom og framtida. Ungdomsrådene skal jobbe

mer politisk og bli bedre på å fremme saker til kommunestyret og til ungdommens fylkesting. Økt involvering av ungdom skal bidra til større innflytelse, kunnskap og deltakelse i politikk og til utvikling av demokratiet. Ungdommene bygger relasjoner, deler erfaringer og blir kjent med det politiske systemet. Ungdomsrådenes tydelige bidrag til hverdagen for ungdom i egen kommune skal gjøre ungdomsrådet attraktivt. Aktive ungdomsråd gjør også voksne politikere mer bevisste på ungdomsmedvirkning og bidrar til utvikling av demokratiet.

Fraværsreglementet i skolen, og såkalt «politisk fravær» skaper utfordringer for engasjerte og ressurssterke ungdommer som ønsker å delta i politisk arbeid. Ungdomsrådene i Nord-Troms (kommunalt og regionalt) har stor aktivitet på områder som berører samfunnsutviklingen i regionen. Deltakelse i ungdomsråd involverer ungdom der beslutninger tas, sikrer medvirkning og at ungdom former fremtida i eget lokalsamfunn. Gjennom deltakelse i ungdomsråd tar ungdom ansvar og øker sin kunnskap om muligheter og utfordringer i regionen. Det er et paradoks at ungdommers medvirkning og samfunnsengasjement defineres som fravær i skolen. Nord-Troms ungdomsråd mener at deltakelse i elevråd og ungdomsråd må integreres i lokale læreplaner og godkjennes som kompetanse i samfunnsfag. I dag er det den enkelte lærers holdning til deltakelse i ungdomsråd som i stor grad legger premisser for elevens oppmøte i rådet. Samtidig som kommuneloven sier at representanten har møteplikt. Dette setter representanten/eleven i en uheldig skvis.

Nord-Troms ungdomsråd ønsker at det må jobbes frem en lokal ordning som tilrettelegger for at elever kan delta politisk i et lovpålagt medvirkningsorgan og samtidig få dette godkjent som en del av utdanningsløpet. Det vises til det nye læreplanverket der ett av tre tverrfaglige tema er *demokrati og medborgerskap*.

Demokrati og medborgerskap som tverrfaglig tema i skolen skal gi elevene kunnskap om demokratiets forutsetninger, verdier og spilleregler, og gjøre dem i stand til å delta i demokratiske prosesser. Opplæringen skal gi elevene forståelse for sammenhengen mellom demokrati og sentrale menneskerettigheter som ytringsfrihet, stemmerett og organisasjonsfrihet. De skal få innsikt i at demokratiet har ulike former og uttrykk.

Gjennom arbeid med temaet demokrati og medborgerskap skal elevene forstå sammenhengen mellom individets rettigheter og plikter. Individene har rett til å delta i politisk arbeid, samtidig som samfunnet er avhengig av at borgerne bruker rettighetene til politisk deltakelse og utforming av det sivile samfunnet. Skolen skal stimulere elevene til å bli aktive medborgere, og gi dem kompetanse til å delta i videreutviklingen av demokratiet i Norge.

Opplæringen skal gi elevene kunnskaper og ferdigheter til å møte utfordringer i tråd med demokratiske prinsipper. De skal forstå dilemmaer som ligger i å anerkjenne både flertallets rett og mindretallets rettigheter. De skal øve opp evnen til å tenke kritisk, lære seg å håndtere meningsbrytninger og respektere uenighet. Gjennom arbeidet med temaet skal elevene lære hvorfor demokratiet ikke kan tas for gitt, og at det må utvikles og

vedlikeholdes. (<https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/prinsipper-for-laring-utvikling-og-danning/tverrfaglige-temaer/demokrati-og-medborgerskap/>)

Over 20 års erfaring med ungdomsråd gir kommunene i Nord-Troms et godt grunnlag for å videreutvikle egen praksis, utvikle demokratiet og øke ungdommers medvirkning og ansvar i lokalsamfunnet, i tråd med lovfesting av ungdomsråd i den nye kommuneloven og læreplanens tverrfaglige tema. RUST ønsker å utvikle en modell som fungerer for både skole og ungdomsråd. Følgene innspill er gitt i Nord-Troms ungdomsråd og Fagråd:

- Ulike kommuner og skoler har ulike organisering og praksis, men det er ønskelig å finne et system der dette kan fungere godt likevel. RUST er i dag en fleksibel modell som vi kan videreutvikle på tvers av kommunene.
- Vurdere totalbelastningen på den enkelte elev og bruke vararepresentanter mer aktivt. Rådet består da av f.eks.: 14 i stedet for 7 representanter.
- God kommunikasjon og tett samarbeid med skolen om tilrettelegging for den enkelte representant og elev. De kan være behov for at representanten/eleven må ta igjen skolearbeid i de mest sentrale fagene.
- Planlegging og innkalling i god tid før møter. Vedtatt årsplan og møtekalender for ungdomsråd og RUST sendes til lærere.
- Tilrettelegge for å bringe saker fra rådet til klassen ved å sende referat/protokoller til lærer for at sakene skal kunne brukes/planlegges inn i undervisningen.
- RUST-konferansen. Konferansen samler hele ungdomsrådet inkl. vara i alle 6 kommunene til opplæring og skolering i det politiske systemet og ungdomsrådsarbeid. Kan vi invitere innleder/foredragsholder fra skolesektoren på RUST-konferansen for å koble sammen ungdomsråd og skolefag – samfunnsfag, demokrati og medborgerskap m.m, begreper og tema som er en del av pensum og mål i læreplanen?

Nord-Troms ungdomsråd ønsker å drøfte mulige løsninger med både politisk og administrativ ledelse i kommunene, og ber om tilbakemelding på denne henvendelsen.